

VALTIONEUVOSTON PERUS- JA IHMISOIKEUSYHTEYSHENKILÖIDEN VERKOSTO

Aika	15.11.2018 klo 9 – 11
Paikka	Oikeusministeriö, nh Julkisuus, Eteläesplanadi 10
Osallistajat	Johanna Suurpää / OM (puheenjohtaja) Kristiina Kouros / Ihmisoikeuskeskus Riitta Länsisyrjä / EOA Minna Ruuskanen / OKV Janina Hasenson / UM Krista Oinonen / UM Anna Pohjalainen / OM Krista Sirén / SM Päivi Kantanen / TEM Riitta-Maija Jouttimäki / STM Janne Öberg / OKM Ville Koponen / YM Charlotta von Troil / YM Satu Kaskinen / OM (sihteeri)

1) Kokouksen avaus

Suurpää avasi kokouksen klo 9.03. Koska verkostossa on tapahtunut henkilövaihdoksia, osallistajat esittelivät itsensä kokouksen aluksi.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen, 5.6.2018 pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3) ECRI:n ja GREVIO:n tekemät maavierailut syksyllä 2018 (UM)

Euroopan neuvoston rasmin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (ECRI) teki viidennen valvontakierroksen maavierailun Suomeen 10.-14.9.2018. Maavierailun erityisenä teemana oli LHBT-oikeudet. ECRI laatii raportin jäsenvaltiosta maavierailun perusteella. ECRI ei ole vielä antanut suosituksia

maavierailun perusteella. Esitettiin, että kun suositukset on annettu, näistä keskustellaan PIO-verkoston kokouksessa.

Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvova GREVIO-komitea teki ensimmäisen maavierailunsa Suomeen lokakuussa.

EN:n kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleissopimusta valvova komitea saapuu Suomeen maavierailulle.

4) Vireillä olevat ihmisoikeusvalitusasiat (UM)

Oinonen kertoi, että tällä hetkellä EIT:ssä on hyvin vähän valituksia vireillä Suomea vastaan. Aikaisemmin EIT on käsitellyt useita mm. oikeudenkäyntien pituuksia koskevia valituksia. Lisäksi sananvapautta koskevia valituksia on ollut paljon. KKO on kuitenkin kehittänyt oikeuskäytäntöään, joten EIT:n oikeuskäytännöllä on ollut vaikutusta Suomessa.

Kouros kysyi, miten YK:lle tehtyjen ihmisoikeusvalitusten ratkaisut velvoittavat oikeudellisesti erityisesti niissä määrättävien korvausten osalta.

Oinonen totesi, että sopimusvalvontaelinten ratkaisut eivät itse asiassa ole ratkaisuja vaan näkemyksiä (views), ja tämä on myös komiteoiden näkemys. Sopimusvaltiot eivät ole luoneet järjestelmää velvoittavaksi. Suomi on aikaisemmin maksanut korvauksia valitukseen annettujen komiteoiden näkemysten perusteella, mutta nämä harkitaan aina tapauskohtaisesti.

Suurpää totesi, että YK:n ihmisoikeuksia valvovien komiteoiden näkemykset otetaan vakavasti ja ne käydään huolella läpi. Esim. vireillä olevien saamelaisasioiden ratkaisut eivät vaikuta KHO:n lainvoimaisiin päätöksiin, mutta niillä saattaa olla vaikutusta lainvalmisteluun.

Oinonen totesi myös, että Suomi on ainoa pohjoismaa, joka hyväksynyt kaikki YK:n valitusmenettelyt. Ensi vuonna YK:ssa alkaa valituselinten vahvistamismenettely. Valitusasioiden käsittelyssä ongelmana on myös käytössä olevat resurssit, YK toivoisi tähän vapaaehtoisrahoitusta, mutta Suomen kantana on, että valitusmekanismit tulisi rahoittaa YK:n budjetista.

Lisäksi Oinonen kertoi EIS:n 15. pöytäkirjasta, joka tulee lyhentämään valitusaikaa 6 kk:sta 4 kk:een. Pöytäkirjan voimaantulo edellyttää, että kaikki 47 jäsenvaltiota ratifioivat sen, tällä hetkellä puuttuu 2 ratifiointia. EIS:n 14 pöytäkirjan mukaisella yhden tuomarin menettelyllä EIT voi antaa ns. pilottituomion asiasta, josta on tehty toistuvasti valituksia. Jos jäsenvaltio panee täytäntöön ko. tuomion, muut valitukset vedetään tämän jälkeen pois listalta.

5) Valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman täytäntöönpano ja täytäntöönpanon seuranta; Raportointi ja mahdollinen ulkoinen arviointi

Kaskinen kertoi täytäntöönpanon seurannasta, PIO-ohjelman hankkeista vastaaville yhteyshenkilöille lähetettiin kesällä lomake koskien ohjelman toimenpiteiden täytäntöönpanon vaihetta. Saaduista vastauksista on laadittu luonnos, joka jaettiin kokousmateriaalina verkoston jäsenille.

Kantanen totesi, että lomakepohja oli saanut hyvää palautetta ja sitä pidettiin selkeänä ja ymmärrettävänä.

Todettiin, että kaikista hankkeista ei olla vielä saatu vastauksia, mutta täydennyksiä tullaan pyytämään ministeriöiltä.

Kouros esitti, että ministeriöt voisivat antaa myös palautetta toimintaohjelmasta yleisesti sekä miten ohjelma on koettu työvälineenä ja onko ohjelma hyödyllinen ministeriöiden näkökulmasta.

Suurpää kertoi, että ohjelmasta ja sen toteuttamisesta pohditaan tehtäväksi riippumatonta ulkopuolista arviointia. Eduskunnasta on jo esitetty toive jatkaa toimintaohjelman laatimista sekä laatia selonteko perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Kehittämistä erityisesti teemojen kannalta tulee pohtia jatkossa, sekä mahdollisesti muiden ohjelmien yhdistämistä tähän.

Hasenson esitti, että jos selonteko ja toimintaohjelma tehdään lyhyin väliajoin, näiden kahden asiakirjan, joista toinen on strateginen ja toinen hankelähtöinen, tulisi olla keskenään linjassa.

Jouttimäki totesi, että naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimenpiteitä on toteutettu, vaikka ne eivät näy tässä ohjelmassa. Tasa-arvo- ja vammaispoliittiset ohjelmat on laadittu erikseen, ja tämä on perusteltua jatkossakin ohjelmien yksityiskohtaisuuden vuoksi.

Suurpää totesi, että FRA on ollut tyytyväinen juuri siihen, että FI on tehnyt nimenomaan toimintaohjelman. On mahdollista myös laatia strategisempi selonteko tai temaattinen tulevan hallitusohjelman pohjalta. Suurpää kysyi myös, onko hyvä idea toteuttaa toimintaohjelman ulkopuolinen arviointi yhdessä demokratiapoliittisen toimintaohjelman kanssa. Kukaan osallistujista ei vastustanut tätä esitystä.

6) Ajankohtaisia asioita

a. Suomen puheenjohtajuuskausi Euroopan Neuvostossa

Hasenson totesi Euroopan Neuvoston puheenjohtajuuden siirtyvän Kroatialta Suomelle. Pääsihteeri Jagland kävi viime viikolla Suomessa ja tapasi poliittista johtoa. Eniten huolta aiheuttaa Venäjän tilanne ja valtion mahdollinen eroaminen EN:sta. Suomelle on asetettu paljon odotuksia puheenjohtajuuskaudelle. Suurin tapahtuma on helmikuussa 2019 järjestettävä konferenssi tekoälystä. Lisäksi Helsingissä järjestetään kansainvälinen pyöreän pöydän keskustelu ihmisoikeuspuolustajista. Keskustelu on suljettu, joten virkamiehettä eivät ole kutsuttuina. Suomen puheenjohtajuuskauden teemoja ovat naiset ja osallistuminen sekä nuoret ja radikalisoituminen.

Oinonen kertoi, että FI järjestää myös konferenssin nykymuotoisen EIT:n 20-vuotisjuhlan kunniaksi.

Suurpää mainitsi 21.11. järjestettävän OM:n Rainbow Rights –hankkeen loppukonferenssin sekä sen yhteydessä järjestettävän EN:n Focal Points Networkin kokouksen 21.-22.11.

Oinonen mainitsi vielä, että EN:n uusi pääsihteeri valitaan 2019 kesäkuussa Ranskan puheenjohtajuuskaudella.

b. EU:n perusoikeusviraston johtajan Michael O'Flahertyn vierailu

Suurpää kertoi 29.-30.11.2018 tapahtuvasta O'Flahertyn vierailusta, joka on osa Suomen EU-puheenjohtajuuden valmisteluja. Vierailua varten on järjestetty tapaamisia eri ministeriöissä sekä yhdessä ihmisoikeuskeskuksen kanssa seminaari ” Expert Seminar on the Finnish EU Presidency and Fundamental Rights”. Kutsu seminaariin on jaettu verkostolle.

7) Muut asiat

Kouros kertoi tulevasta koulutuksesta EU:n perusoikeuskirjasta, Helsingin yliopiston kanssa aloitettavasta ihmisoikeuskasvatushankkeesta sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa järjestetystä maanantaikampanjasta. Lisäksi YK:n ihmisoikeusjulistuksen 70-vuotisjuhlan kunniaksi IOK järjestää kampanjan eduskunnassa. Samalle viikolle osuu vammaisten oikeuksien päivä eli 3.12. Lisäksi perusoikeusbarometri aloitetaan vuonna 2019.

Suurpää kertoi suunnitellusta ministeriöiden yhteisestä kampanjasta saamelaisten kansallispäivänä, tarkoitus on saada asialle enemmän näkyvyyttä. OM tulee lähestymään muita ministeriöitä tällä asialla.

Hasenson kutsui verkoston jäsenet 10.12. järjestettävään seminaariin YK:n ihmisoikeusjulistuksen 70-vuotisjuhlan kunniaksi. Tulevassa YK:n III-komitean kokouksessa Suomen painopiste tulee olemaan päätöslauselma laittomista teloituksista. Suomen jäsenyysskampanja ihmisoikeusneuvostoon 2021 käynnistyy alkuvuodesta 2019.

Suurpää kertoi, että neuvoston vuotuiset perusoikeuspäätelmät hyväksyttiin tänä vuonna puheenjohtajan päätelminä, joita 27 jäsenvaltiota kannatti. Myös Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvotellaan ja hyväksytään perusoikeuspäätelmät, ja tämä prosessi saattaa olla haasteellinen.

Seuraavan kokouksen ajankohtaa ei vielä päätetty, sovittiin, että ensi vuoden alussa palataan sopivan päivän löytämiseksi.

Lopuksi pohdittiin mahdollisia seuraavan kokouksen aiheita: Tuleva EU-puheenjohtajuus, PIO-ohjelman yksityiskohtaisempi tarkastelu, Euroopan Neuvoston reformi sekä analyttisempi keskustelu suomen saamista suosituksista hallitusohjelman suunnittelun pohjaksi.

8) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.45.